

Klic TRIGLAVA

LETO XII.

23. MAJA 1959.

ŠTEV. 240.

SKUPNA NEVARNOST

V pismu, ki ga je 31. marca 1959. pisal iz Washingtona podpredsednik Slovenskega narodnega odbora g. dr. Bogumil Vošnjak uredniku knjižnice HRVATSKEGA GLASU in ga je ta objavil dvajset dni kasneje, beremo predlog, naj "Hrvatska seljačka stranka in Slovenski narodni odbor skličeeta dve jadranski konferenci predstavnikov naše emigracije, med katerimi naj bodo Istrani in Dalmatinci. Prva konferenca naj bo v Združenih državah, druga v Rimu, če bo prva uspela. Druga bi se mogla vršiti v času (vesoljnega cerkvenega) zbora, ki ga pripravlja papež Janez XXIII. To bi bila prilika, da osvežimo ideje bratstva in unije, ki jih je prav v Rimu naglasil škof Štrosmajer."

Dr. Vošnjak je stavil ta predlog vsled nevarnosti, ki na jadranski obali preti tako Slovincem kot Hrvatom in Srbom, kajti, "ko je dr. (Miha) Krek videl istrsko obalo v času svojega obiska Trsta (v decembru 1956.), je spoznal zelo dobro osnovni problem, ki leži v tem, da morejo v primeru razpada Jugoslavije italijanski 'prostovoljci' tudi ob protestu italijanske vlade zavzeti Istro, otoke, Pulj, Reko in Dalmacijo in jih nobena organizacija Združenih narodov od tam več ne bo pregnala."

Ker smo zanemarili bitne primorsko-jadranske interese, smo se Hrvatim in Slovencem odtujili, je zaključek dr. Vošnjaka, ki takoj pokaže na zdravilo: To vprašanje je možno rešiti samo v bratskem sodelovanju Slovencev, Hrvatov in Srbov. Samo v solidarnosti leži skupna rešitev. Namesto Združene Evrope in hromečih Združenih narodov, ki bodo povsod prispeli prekasno, naj nam bo vodilo narodni izrek: "Uzdaj se use i u svoje kljuse."

Ta predlog g. dr. Vošnjaka uživa našo polno podporo, četudi je zaenkrat premalo razčlenjen, da bi bilo mogoče že videti, kako si za mislja delo take konference in koga smatra za "predstavnik naše emigracije". Toda kljub temu je treba, da ga prav vsi Slovenci v načelu podpremo.

Ne strinjamo pa se z dr. Vošnjakovim zanikanjem trditve, češ da Slovenci nismo vršili vlogo posrednika med Hrvatim in Srbi. Pri tem navaja, da se je Narodni odbor za Slovenijo skozi vrsto let obračalv raznih izjavah na Hrvate in Srbe, pri tem navajajoč besedilo poziva iz izjave 6. junija 1954. Nikakor ne mislimo iz tega kovati politični kapital, ki vsaj nam prav gotovo ni potreben, toda resnici naljubo smo dolžni zapisati in priklicati v spomin resolucijo prve skupščine Slovenske Pravde 16/17. aprila 1949. v Londonu, da naj "preosnova ni slovenski narodni odbor skuša storiti vse, da čimprej pride do sestave državnega odbora Jugoslavije". Naj prikličemo v spomin poziv Slovenske Pravde v komentarju na poslanico Narodnega odbora za Slovenijo za 29. oktober 1950.: "Slednjič smo zvedeli tudi za stališče Narodnega odbora v pogledu skupnega jugoslovanskega zastopstva v zamejstvu. Nič kaj moder ni bil molk odbora v tem oziru, saj je vsa kemu treznemu človeku jasno, da nam ne more biti vseeno, kako se med seboj razumejo Hrvati in Srbi, na katerih odnošajih smo mi življenjsko zainteresirani. Vsekakor sedaj pričakujemo, ko se je narodni od

bor izjavil za potrebo skupnega jugoslovanskega zastopstva v tujini, da bo storil tudi potrebne korake, da - kolikor je v njegovi moči - ta sporazum tudi omogoči in posreduje med Hrvati in Srbi." ("Slovenska Pravda", 25.nov.1950.)

Naj navedemo še komentar na Pravdin "Predlog za združeni nastop svobodnih Slovencev": "Temeljna ovira za ostvaritev take alternative (Titu) je nesporazum med emigrantskimi Srbi in Hrvati... V takem vzdušju smatramo, da je zgodovinska naloga Slovencev, da posredujejo..." ("Slov.Pravda", 1.okt.1953.)

Ako se ne bi Narodni odbor za Slovenijo odedal v "zgovorni molk" in poslušal predsednikove izjave, da "še ni čas", se Slovenska Pravda vse do 1954. leta gotovo ne bi bavila s takšnimi resolucijami in komentarji, kot smo jih zgoraj citirali. Vendar smo močno veseli, da po desetih letih le prihaja do prvega otipljivega predloga, čeprav nam enostavno ne gre v glavo, da je bilo treba čakati vse do decembra 1956., da je šel nekdo v Trst, kjer se mu je posvetilo, kakšna nevarnost nam vsem skupaj preti. Iz srca želimo, da bi gornji predlog pravilno razumeli in podprli vsi svobodni državljani Jugoslavije

Nevarni bumerang

Ob tej priliki naj tudi izrazimo svoje zadovoljstvo nad govorom g.dr.Kreka na Srbski ljudski univerzi v Chicagu, kjer se je tako odločno zavzel za Jugoslavijo, ki edina čuva naše narodne meje, in pri tem zavrnil razne separatizme. Vendar pa se nam ne zdi prav, da je "rušenje meja države (Jugoslavije), ki čuva naše ozemlje (Slovenijo)" nazval za "veleizdajo", pri tem misleč kajpak na dr.Žeboto ve Samoslovence. Ne z enostranskim obsojanjem ampak z močnimi argumenti in polnim razumevanjem ter ljubeznijo je edino mogoče doseči slovensko slovo v bistvenih rečeh. Najmanj pa je na mestu, da se je takega veleizdajniškega obsojanja lotil g.dr.Krek, ki je skupaj z dr.Žebotom že leta 1945. jahal nejugoslovanskega intermarijskega konja, kar mu je hudo zameril pokojni dr.Kuhar, češ da bi on kot b. podpredsednik jugoslovanske vlade moral do zadnjega držati v rokah jugoslovansko zastavo.

S tem ne mislimo pogrevati starih reči, toda zadnji čas je, da se preneha z diskriminacijsko politiko, kdo je patriot in kdo je veleizdajalec. O tem bo lahko sodila samo zgodovina

ČUT ZA MERO

Kaže, da tudi v Angliji in ne samo v Franciji demokratično in jugoslovansko usmerjeni begunci ne moremo razumeti, kako je mogoče, da se ustaško razpoloženi in z zločini obremenjeni Hrvati morejo s takim uspehom uveljaviti v francoski javnosti, ne nazadnje tudi v cerkvenih krogih. Za angleške pojme je nerazumljivo, kako more grupa fašistično usmerjenih beguncev pod patronanco francoske Zveze krščanskih dela cev črno na belem klicati "Smrt Srbom", ne da bi jih za to oblast sama od sebe postavila pred sodišče in ne le prepovedala akademijo. Tudi ne moremo razumeti, da se ni od vseh tisoč udeležencev Stepinčeve proslave v kripti cerkve sv.Ogile, ki služi tradicionalnim katoliškim predavateljem, niti eden od številnih navzočih Francozov oglasil in javno protestiral proti očitnemu potvarjanju dejstev in izpadom proti pravoslavni Cerkvi, kjer sta se odlikovala hrvaški dominikanec č.g.Dragun in podpredsednik francoskega senata g.Pezet, kakor poročamo na 6. strani. Zaprepašča dalje, da v času, ko dalekovidni papež Janez poziva k zedinjenju katoliške in pravoslavne Cerkve, pariški pomožni škof daje moralno podporo take mu početju, ko se pod njegovim predsedstvom prireja svečanost in ko piše predgovor Dragunovi knjigi "Le dossier du Cardinal Stepinac",

kjer mrgoli toliko netočnosti in potvorb, da knjigo lahko mirne duše smatramo kot napad na Srbe ne pa obrambo kardinala. Proti temu, da ima msgr.Rupp gotove simpatije za pokojno avstro-ogrsko monarhijo in da ni naklonjen novim nasledstvenim državam kakor je Jugoslavija, ne bi imeli ničesar, če tega osebnega razpoloženja ne bi mešal s svojim uradnim položajem ravnatelja vsega dušnopastirskega dela med begunci-izseljenci v Franciji. Vse gornje in pa dejstvo, da je bilo treba ukiniti jugoslovansko katoliško misijo, ki ji ni načeloval kak zagrizeni Srb ampak zmerni Slovenec č.g.Nace Čretnik, in jo razbiti na hrvaško in slovensko, namreč kaže, da tu nokaj ni v redu.

Da je tako prišlo do odprtega pisma, kot poročamo na drugem mestu, ni nič čudnega, čeprav obsojamo pretepanje po cestah, kot so ga zagrešili vročekrvni Srbi. Prav je tudi, da so pretežno srbsko akcijo z odprtim pismom podprli v Parizu živeči Slovenci. Preseneča pa, da se akciji ni pridružil tudi poverjenik Slovenske ljudske stranke č.g.Čretnik. Nobenega dvoma ni, da bi bil njegov podpis zanj sila kočljiv, ker pač odprto pismo zadeva njegovega predstojnika msgr.Ruppa in sobrata Draguna. (V takih in podobnih primerih se vedno vsiljuje vprašanje, če je modro, da so duhovniki tako izpostavljeni v politični stranki, ki ji pripadajo.) Toda iz okolice g.Čretnika zvemo, da je imel tehtne pomisleke proti vsebini odprtega pisma in načinu akcije. In tu se z njim v marsičem strinjamo. Ne le, da je spomenica daleč pregostobesedna in mestoma nepolitično ali celo nepismeno sestavljena, ampak tudi dvomimo, če bi tako izvedena akcija mogla doseči osnovni cilj, ki bi moral biti: kako zmerne in politično zdrave Hrvate ločiti od fašističnih ustašev? V tem pogledu je spomenica odpovedala in bojimo se, da je dosegla baš obratno in da bo vse Hrvate združila pod fašistično zastavo.

Zločin ali kratkovidnost?

Je čisto prav, da so podpisniki jasno izpovedali, da so za demokratsko in federativno Jugoslavijo; tega jim noben urusko zdrav človek ne sme zameriti. Toda če so resnični demokrati, potem morajo tudi dopustiti, da nekateri ljudje niso za Jugoslavijo ampak n.pr. za samostojno Hrvatsko. (V tem ne vidimo nobenega zločina ampak politično kratkovidnost, kajti separatizem pomeni vsaj za naš narod politično smrt.) Spomenica je pogrešila, da je hrvaški nacionalizem na silo istovetila z ustaštvom. Ali ne bi bilo modrejše, da bi podpisniki kot demokrati izjavili, da vsakomur dopuščajo njegovo mnenje, četudi je proti Jugoslaviji, - in končno je to vendar stvar političnega prepričanja! - toda ne morejo pa molčati proti temu, da politični nasprotniki uporabljajo fašistične metode s potvarjanjem dejstev, z izkoriščanjem verskih prireditev v politične namene, s podžiganjem sovraštva in podpihovanjem na umore, z ostudnimi izpadi proti pravoslavni Cerkvi in podobno.

Da pri sestavljalcih odprtega pisma tudi pojmi niso razčiščeni, govori n.pr. komentar h Pezetovemu govoru. Radi bi poznali ti isto "nacionalno edinost", za katero so razne "etniške veje" težile v dobi prve ali druge Jugoslavije. Da bi v zgodovini padli, dokazuje trditev, da je samo "zmaga fašizma...preprečevala demokratičnim silam Jugoslavije", da jo preuredi v federacijo. Tudi je čisto nekaj novega, da je postal hrvaški dominikanec Dragun "bivši Hrvat", ker je zdaj avstrijski državljani. Ko ne-ustaški Hrvatje bero takšne cvetke, se lahko zares vprašujejo, kakšna bi bila tretja Jugoslavija, za katero se odprto pismo ogreva.

Toda kljub temu pa spomenica nakezuje važno vprašanje: ali je med Hrvati sploh kaj vplivnih ljudi, ki bi si upali javno in odkrito obsoditi ustaške zločine in njihovo gonjo proti Srbom pod plaščem raznih masovnih organizacij in manifestacij? Močno dvomimo, če že zaradi molka Hrvatske seljačke stranke ob zadnjih dogodkih v Pa-

rizu ugled gg.dr.Mačka in dr.Krnjevića kaj med tujci porastel.

Postavljeno pa je tudi drugo vprašanje, ki smo ga spočetka nazkazali in je naslovljeno srbskim avtorjem spomenice: ali bodo kdaj prišli do spoznanja, da je treba Hrvatom priznati, kar jim gre in ne z vsakim Hrvatom, ker je Hrvat ali proti Jugoslaviji, že ravnati kot z ustašem?

PREMALO DOKAZOV

Zaman smo po poročilih s 4.kongresa Zveze komunistov Hrvatske, ki se je vršil v Zagrebu od 7.do 10.aprila, iskali znamenj hrvaškega separatizma. Čisto jasno je seveda, da se sliši na takih kongresih in da pride v časopise le tisto, kar je všeč režimu. S kakršnim koli odkritim separatistom bi pač pospravili, predno bi se prikazal na kongresu in zato nismo pričakovali samohrvaških izjav. Toda ob takih prilikah, kot so komunistični kongresi, vneteži tekmujejo, kdo se bo pokazal bolj komunističnega in zvestega. Ob takih prilikah je čas, da obračunajo z vsemi sovražniki. Zato slišiš kritiko vseh naprav, subjektivnih in objektivnih, napačnih nagnjenj, zgrešenih ciljev, sovražnih stremljenj in takih zadev, za kar imajo komunisti nešteto neslikovitih izrazov.

Med temi "negativnimi pojavi", ki so jih zvesto naštevali in napadali na kongresu, smo zaman iskali separatizem. Nekateri so se obregali ob lokalizem v delavskih svetih, a to se pravi, da vsaka tovarna gleda predvsem nase. Napadali so šovinizem, a ne v Jugoslaviji, temveč pri sosedih Albancih in Bolgarih. Napadali so celo vrsto takih napak, a separatizma ni bilo med njimi.

Zaman smo tudi iskali drugih znamenj, ki bi kazala na sovraštvo do Jugoslavije ali Srbov med Hrvati. Kongres je bilo silovito umerjen, kar se tiče pozivov na bratstvo in edinstvo. Čim bolj bi kričali o tem, tem bolj upravičene bi bile domneve, da je z bratstvom in edinstvom nekaj narobe. Tako nas uče izkušnje tik po vojni, ko je bilo nasprotstvo med Hrvati in Srbi še zelo živo in je bilo bratstvo in edinstvo stalno geslo. Letos so skoraj pozabili nanj.

Čeprav je bilo sedem Bosancev v Zenici malo pred kongresom obsojenih za ustaške zveze in delovanje, se hrvaški kongres ni ni i zmenil za ustaše niti za podobne poglede. Pač pa se je v Sarajevu na kongresu bosanskih komunistov koncem marca Djuro Pucar Stari pri toževal nad versko in nacionalno nestrpnostjo v republiki, kar bi kazalo, da še prihaja do narodnostnih sporov.

Da bi bili bilo na Hrvatskem ali kjer koli drugje vsi navdušeni nad Jugoslavijo, tega ne trdimo niti temu ne verjamemo. Res pa se nam zdi, da so separatistična stremljenja v Jugoslaviji mnogo šibkejša kot v emigraciji in da jeze po naprednejših republikah na račun prestolice ne gre v naprej jemati kot odklanjanje skupne države za vsako ceno. Kadar nas bodo hoteli ali Srbi ali Hrvati prepričati, da večina ostro nasprotuje Jugoslaviji, nam bodo morali pač postreči z dokazi. Penjenje nekaterih skrajnežev in njihovih časopisov pa nas bo prepričalo edino o njihovem lastnem duševnem stanju.

UREDNIŠTVO

KLIC TRIGLAVA izhaja okoli 20.v mesecu in ga izdaja "Slovenska Pravda". Njeno mišljenje predstavljajo samo oni prispevki, ki so podpisani od izvršnega odbora. - Naročnina znaša v Angliji 24/- na leto, v Sev.Ameriki pa \$ 3.50 za navadno ali \$ 7 za letalsko dostavo, drugod pa temu odgovarjajoče. - Naš naslov je: BM-TRIGLAV, LONDON WC 1

LONEC JE PREKIPEL

(Poročilo našega sodelavca)

"Odprto pismo" je 9. marca letos naslovilo 29 jugoslovanskih beguncev v Parizu na predsednika francoske vlade zaradi "delavnosti separatističnih in terorističnih hrvatskih ustašev v Franciji". Med podpisniki so zastopniki domala vseh srbskih strank v begunstvu (n. pr. Dr. Topalović, Stevan Trivunac, dr. Branko Miljuš, dr. Dragomir Stevanović, Milorad Jevtić), dva bivša diplomata, Dj. Radovanović od Zveze "Oslobojenje", štiri "neodvisni Hrvati", dva "neodvisna Slovincu" (Dr. F. Žajdela, inž. H. Maister), trije člani "Slovenske demokratske zveze" (ki je ne gre enačiti z ono v Trstu in Gorici, ampak tisto, ki je nastala v domovini po prihodu Tita na oblast) in sicer Stane Savinšek, Milan Žagar in Ciril Guštin. Podpisala sta jo še en musliman Jugoslovan in en musliman Srb.

"Pismo" je zelo dolgo, okoli 2500 besed. Prva tretjina razlaga nastanek in delavnost ustašev do druge svetovne vojne ter v času Neodvisne hrvatske države, kar je poznana zadeva. Nato razlaga spomenica, kako se je po končani vojni velik del ustašev zatekel v zapadne države in tudi v Francijo, kjer nadaljujejo s svojim delom in tako predstavljajo "ustaše pod plaščem gotovih organizacij... najaktivnejši element med totalitarci, ki so našli svoje pribežališče" v Franciji. Zlorabljač francosko gostoljubnost in neobveščenost francoskega katoliškega sveta so organizirali svoje delavske organizacije, delno včlanjene v Francosko konfederacijo krščanskih delavcev, kjer nadaljujejo svoje separatistično delo proti Jugoslaviji. V isti namen služijo tudi organizacije kot "Stjepan Radić", "Džaferbeg Kulenović", "Matija Gubec", "Prijetelji hrvatske države", "Alojzije Stepinac" in "Podporno društvo hrvatskih izbeglica u Francuskoj". Imajo tudi polvojaško formacijo "Hrvatska obrana - domovinsko operativni odsjek". Za tem trdi spomenica, da je "brez dvoma da so nekateri hrvatski člani teh organizacij v stvari jugoslovanski rodoljubi, čijih dobronamernost je bila zlorabljena". Vso to množico organizacij nadzoruje Hrvatski narodni odbor v Monakovem, ki mu načeluje b. hrv. generalni konzul v Berlinu Branko Jelić. Francoski ustaše imajo stalno zvezo s tovariši v Nemčiji, Avstriji, Belgiji, Italiji in Španiji, dočim jim Švica služi prehodno državo v Francijo. Na vseh mejah imajo urejene tajne prehode v Francijo. Tu se vprašujejo podpisniki, če naj igra Francija za ustaše podobno vlogo kot jo je pred vojno igrala Italija, kajti ustaši si prizadevajo, da bi spravili v Francijo čim več Hrvatov iz zapadne Evrope, "med katerimi so vsekakor tudi ustaše, toda večina so mladi ljudje, ki so izbrali svobodo in ki so bili ob odhodu (iz Jugoslavije) jugoslovanski rodoljubi". Toda zaradi težav in skrbi jih ustaši izkoriščajo in obljublajo bilo zaposlitev ali denarno pomoč gotovih francoskih in ameriških zlasti katoliških organizacij bilo izselitev v ameriške države. "Jasno je, da so tako prisiljeni vstopiti v ustaške organizacije in postati separatisti". Za tem spomenica dodaja, da ustaše razpolagajo z velikimi denarnimi sredstvi, ker so po porazu 1945. prinesli v tujino "velike količine zlata, ki je pripadalo hrvatskemu odseku Narodne banke Jugoslavije", pa tudi brezštevilo bogastvo, ki so ga pokradli po srbskih pravoslavnih cerkvah in pri stotisočih pravoslavni in židovskih družinah. Dobro naloženi denar tako omogoča dotok novih virov.

Na grobu Neznane junaka

Tretji del obsega nekaj konkretnih primerov ustaške delavnosti v Franciji. Tako so se "ustaše v Franciji povezali z revizionističnimi protidemokratskimi in totalitarnimi krogi do take mere, da se za časa Sueške krize ponudili svoje usluge Arabski ligi". Dalje so 10. aprila 1957. proslavili obletnico ustanovitve NDH na ta način, da so pod vidom francosko-hrvatskega prijateljstva položili venec na grob Neznane junaka in sicer ob prisotnosti vojaškega guvernerja Pariza in ob sodelovanju drugih oblasti. Pri tem je bilo videti le hrvatsko zastavo in napis na vencu "Hrvati Neznane junaku".

Izkoriščajo pa ustaše tudi verske manifestacije. Ko so pod pokroviteljstvom katoliškega gibanja "Pour l'Unité" lani 21. decembra priredili v cerkvi sv. Odile pod predsedstvom pariškega pomožnega škofa msgr. Rупpa, ki je obenem tudi ravnatelj uprave za tujce, svečanost v spomin kardinala Stepinca, je bila na odru hrvatska zastava, glavni govornik pa je bil takratni podpredsednik francoskega senata g. Ernest Pezet, ki je obenem tudi predsednik Združenja Francozov v tujini. Ta govornik "je v svojem govoru podal zelo črno sliko o Jugoslaviji med obema vojnama", poslužujoč se pri tem čisto separatističnih argumentov, ki so jih avtorji z lažmi prepredli, da škodujejo Jugoslaviji in predvsem Srbom in njihovi Cerkvi." Tako je sam g. Pezet napadel pravoslavno Cerkev in dejansko branil hrvatski separatizem. Spomenica trdi, da so navzoči Francozi bili zaprepaščeni, ko so čuli to namesto govora o preganjanju Cerkvi.

Zakaj Jugoslavija ni uspela?

"Podpredsednik senata ni niti najmanj pokazal razumevanje in obzir do mlade jugoslovanske države... Ignoriral je njene stalne napore k nacionalni edinosti njenih etniških vej, ki so jih njihovi nekdanji gospodarji in neprijazna preteklost razdelile... Ali niso ostale velike države, vključno Francija, tudi imele težkoče na poti svojega nacionalnega edinstva?"

"Kaj je nenormalnega v tem, da so bili v teku dvajset letnega skupnega življenja jugoslovanski narodi trajno zaposleni z iskanjem poti za svoje mirno notranje življenje? Samo zmaga fašizma v Srednji Evropi in Italiji in stalna vojna nevarnost so preprečevale demokratičnim silam Jugoslavije, da preuredijo svojo državo v federacijo svobodnih narodov."

Posebno separatistični govor je tedaj imel tudi "duhovnik bivši Hrvat Bogdan Dragun, zdaj avstrijski podanik, ki je eden od podpisnikov spomenice predsedniku Eisenhowerju leta 1954. ko so gotovi hrvatski duhovniki zahtevali razbitje Jugoslavije in ustanovitev samostojne Hrvatske. Zdaj je Dragun trdil, da si komunisti v Jugoslaviji prizadevajo spraviti katoličane v pravoslavje in da ti beže iz domovine tudi zaradi tega. "Medtem ko papež Janez XXIII poziva na edinost vseh kristjanov v borbi proti komunizmu, ta duhovnik dela na tem, da zavestno izzove sovraštvo med pravoslavni in katoličani".

Jasno je, da je takšna manifestacija izzvala živo negotovnost pri vseh Jugoslovanih. "Vsak se je s polno pravico vprašal, kako je mogoče da ti elementi v Franciji svobodno rovarijo kljub zlom in vsem zločinom, ki so jih doslej zagrešili. Na to boleče vprašanje še do danes nismo našli odgovora", trdijo podpisniki.

Nato opozarjajo vlado, da utegne taka ustaška dejavnost povzročiti nemire med jugoslovanskimi begunci in škoditi francosko-jugoslovanskemu prijateljstvu. Potem podpisniki zagotove, da zastopajo načela svobode in demokracije in se prizadevajo za demokratično in federativno Jugoslavijo s polno svobodo in politično in versko enakopravnost vseh članov. Štiridesetletni obstoj Jugoslavije in njen zmagovit izhod iz dveh svetovnih vojn na strani zaveznikov "je najboljši dokaz, da ta življenska skupnost odgovarja življenskim potrebam in željam vseh njenih narodov pa tudi potrebam miru na Balkanu in v Evropi." Enako kot ob nastanku 1918. leta uživa tudi danes Jugoslavija podporo večine njenega prebivalstva, dočim so pobegli separatisti neznatna manjšina, zaključila spomenica. (p.s.)

»SMRT SRBOM!«

(Dopis iz Pariza)

Tukajšnji ustaši so hoteli v nedeljo 19. aprila proslaviti obletnico Paveličeve države z dopoldansko mašo in popoldansko akademijo v prostorih francoske Zveze krščanskih delavcev. Na vabilih, ki jih je za to proslavo izdal Hrvatski radnički savez, ki je v ustaških rokah in včlanjen v omenjeni zvezi, je bilo tudi zapisano "Smrt Srbima i komunistima!"

Za celo reč so zvedeli Srbi, ki so intervenirali pri oblasteh, ki so nato akademijo prepovedale. To je bilo naravno, kajti člani sedanje vlade so več ali manj nekdanji De Gaullovi odporniki in torej nimajo kake (Zaključek na 7. strani)

SRBI ZA KOROŠKO

Letos je 40 let od časa bojev za Koroško. Še v letih 1880. in 1890. je bila glasom ljudskega štetja ona tretjina prebivalstva na Koroškem slovenska. Po vsej pravici smo torej po razpadu avstro-ogrške monarhije l. 1918. Slovenci zahtevali, da se slovenska Koroška priključi ostalemu slovenskemu ozemlju.

Do 5. decembra 1918. bi bili lahko brez boja zasedli Koroško. A v Ljubljani niso razumeli položaja. Roma deliberante Saguntum perit. Medtem ko je Ljubljana cincala in čakala, smo izgubili Koroško. Nemci so kmalu spoznali našo počasnost in neodločnost in so 5. decembra 1918. sklenili v deželnem zboru v Celovcu, da se bodo bojevali za Koroško. Tako se je pričel oboroženi boj za Koroško.

Dne 29. aprila 1919. so začele slovenske čete na Koroškem z ofenzivo. A ta ofenziva je obtičala že prvi dan. Nemci so bili mnogo močnejši nego slov. čete. Doživeli smo katastrofalen poraz. Nemci so slovenske čete deloma pobili, deloma ujeli, ostale pa izgnali iz dežele. Nemška ofenziva se je začela 2. maja 1919. Njihova zmaga je bila popolna. Zadnji boji so bili pri Guštanju 6. maja 1919. Tam je padel junaški nadporočnik Malgaj, ki je rekel, da ne gre živ iz Koroške. Samo pri Področci je bilo ujetih 200 slov. vojakov s šestimi oficirji. Nemci so ondi zaplenili 13 topov in 40 strojnic. V bojih pri Apačah in Šarjeti v Rožu sta padla poročnika Jurca in Kranjc. Vsega skupaj pa so Nemci ujeli nad 900 slov. vojakov in 23 častnikov, dočim so sami imeli 43 mrtvih, Slovenci gotovo ne manj. Naš poraz je bil popoln. Sami si nismo več mogli pomagati. Če bi bili tedaj Srbi rekli: na Koroško ne gremo, Koroška nas nič ne briga, dovolj dolgo smo se že bojevali - potem bi mi sami Koroške nikdar več ne mogli zasesti! Zato smo Srbom dolžni globoko hvaležnost. Ves naš narod jim jo je dolžan. Kajti Koroška je zadeva vseh Slovencev; šlo je za splošnoslovensko zadevo.

Jugoslovanska ofenziva se je začela ob štirih zjutraj 28. majnika 1919. Imela je popoln uspeh. Dne 6. junija 1919. je vkorakal polkovnik Milenković s svojimi četami v Celovec. Andrejka govori o 52 padlih in 200 ranjencih med jugoslov. četami. Velikovec so Jugoslovani zasedli 3. junija.

Sramota našega poraza koncem aprila 1919. je tako bila oprana. Slovenska Koroška je svobodno zadihala. Slovincem je zopet zrastel pogum. Žal je medtem odločitev že padla. Wilson je zahteval plebiscit. Ostal je neizprosno pri tej zahtevi. S tem je Koroška bila za nas izgubljena. Wilsonova zahteva po plebiscitu je bila skoz in skoz krivična. Polnih 50 let so v šoli-ponemčevalnici sistematično in brezobzirno ponemčevali naš narod in zdaj naj se ta narod po svoji večini odloči za slovansko narodno državo? Plebiscit smo morali izgubiti. Ljudstvo je bilo že preveč ponemčurjeno. Dobilni smo 15.000 glasov. Nikdar bi jih ne bili dobili, če bi bili Srbi rekli: ne gremo na Koroško! - Kako so se Srbi obnašali na Koroškem? Dr. Steinacher piše v knjigi "Požar na Koroškem", da je 6. junija 1919. vkorakal v Celovec na čelu svojih čet "pravični in redoljubni Milenković". In renegat Sumi piše v knjigi "Boj za enotnost in prostost Koroške": "Treba je ugotoviti, da so se obnašale srbske čete v Celovcu skoz in skoz korektno".

Slovenec.

(Nadaljevanje s 6. strani:)

simpatije za nacistične kolaboraterje. - V vplivnem popoldnevniku LE MONDE pa se je s pismom oglasil tajnik Zveze demokratičnih SHS dr. Vl. Stojanović, ki je opozoril na ustaško akcijo ter pri tem močno podčrtal razliko med ustaši in hrvatskim narodom, čigar večina nikdar ni priznavala Paveličeve države, saj je veliko število Hrvatov sodelovalo v odporniškem gibanju proti okupatorju.

Služba božja se je seveda vršila, toda pred cerkvijo so ustaše pričakali Srbi, ki so jih premlatili, da jih je moralo nekaj v bolnišnico.

Zanimivo je še, da pri nedavnih volitvah v senat nekdanji njegov podpredsednik g. Ernest Pezet, ki je omenjen v marčnem odprtem pismu, ni bil ponovno izvoljen. Med vojno je simpatiziral z Vichyjem, zato je bil kasneje porinjen ob stran, toda počasi je le prilezel do mesta predsednika senatnega zunanje političnega odbora, kar ni mala stvar. Njegov poraz opazovalci pripisujejo njegovemu prevnetemu zavzemanju za ustaše.

PISMA UREDNIKU

Vsa mnenja so dobrodošla - a čim
krajša so, tem rajši jih priobčimo.

RAVNOGORCI: G.urednik! Hvala za pojasnila g.Vitovca (ET 239), vendar dvomim, če je mogoče obrniti čas nazaj. Smatram, da se je ta v Sloveniji, kar se tiče Ravnogorcev (po Vitovcu) ustavil recimo na Vidov dan 1944 z znanimi aretacijami, čeprav sem skeptičen, če bi brez teh prišlo do formacije prav ravnogorskega združenja po srbskem vzorcu, dasi ne izključujem možnosti formiranja nekakega političnega foruma in aparata vzporedno z vojaškim; tem bolj, kolikor bi stranke korakale svoja pota in igrale predvsem na domobranske karte. Razmere pri nas so bili drugačne kot v Srbiji, kar kaže razvoj do 28.6.1944. in po njem še bolj. Proti strankam bi tak ilegalni polit. pokret le nekaj predstavljal, če bi ali nastal pred Osvobodilno fronto ali pa bi kasneje povezal tudi četnikom enako misleče domobrancel. Brez sledenjih bi bili prvi marsikdaj v hudi zagati na terenu, drugi pa bi imeli brez prvih lahko kasneje politične težave - tega so se zavedali eni kot drugi, zato so se podpirali, nekje bolj drugod manj. Toda nikdar ne sme biti pozabljen tisti tistiški domobranec (in njegov po = veljnik!), ki je skoraj dušo izgubil, da je pravočasno obvestil speče četnike nad Polico, da gredo Nemci nanje! - Da do slov.ravnog.orga = nizacije med vojno ni prišlo ne pomeni, da ljudje politično niso bili organizirani. Pripadali so organizacijam, ki so tedaj obstojale. Ko so se razmere z leti spremenile, so se spremenile tudi oblike dela in organizacij. In ta razvoj še vedno traja, vendar s pogledom na prej in ne nazaj. Tako je po izvoru in razvoju ostalo ravnogorstvo v domovini in emigraciji izključno srbska domena in dvomim, če je to možno spremeniti 15 let po vojni. Čemu naj bi ljudje zapuščali organizacije, ki so ustaljene in jim zaupajo, vključno stranke, da bi se podajali v negotovost ravnogorskih prepričanj, kdo je pravi. Če bi se pojavil kak slovenski ravnogorski Mojzes recimo leta 1945 ali 1946. ni izključeno, da bi še uspel. Toda 13 ali 14 let kasneje je pozno! - Miselná "enotnost" je pri demokratih težko dosegljiva, ker je raznolikost cena, ki jo moramo plačati, da smo svobodni. Edini moremo in moramo biti v nekaterih osnovnih načelih, če hočemo učinkovito borbo proti komunizmu. Za to pa ni treba, da vsi postanemo Ravnogorci.

Deseničan

G.urednik! Ppolk.Novak se je osebno sestal z laškim oficirjem julija 1943. v Iškem Vintgarju, naker so trije oficirji zapustili odred v znak protesta. Partizani so kmalu nato izdali "Dokumente" o prvi gardi, kjer omenjajo ta dogodek. Sicer pa je v glavnem članek g. Vitovca zelo dober in popolnoma v mejah objektivnega poročanja. I.L.

G.urednik! Članek g.Vitovca o Ravni gori nekoliko šepa. Kot glavni dokaz, da "ravnogorska misel" ni mrtva, navaja 7000 članov ravnog. organizacij. Moje poznanje zadeve res ni popolno, a zdi se mi, da so to nekakšne zveze bivših borcev oz. veteranske organizacije. Da se bavijo s politiko in se celo štejejo za politično edino zveličavne, je vsekakor odraz starega in zastarelega mešanja vojske v politiko. Tisti mladi možje, ki bi jih g.Vitovec rad videl v ravnog.vrstah, so najbrž odrasli neprestanemu slavljenju junakov in pogrevanju vojnih podvigov. Skratka: žive v sedanjosti in ne v preteklosti. Če spoštujejo Dražo, mu zato še ne bodo zažigali kadila in postavljali kapelic. Sploh so za kult padlih junakov Srbi bolj dovzetni kot Slovenci. Nam je Šmarna gora najbrže ljubša kot Ravna gora oziroma PabHa ropa.

S.T.

PRAVOPIS: G.urednik! Vašo pozornost želim na to obrniti, da so uže naši dedí "e" iz tacih besed, kakor je Egipt, ven vergli.

B.D.

(Pa menda vendar niso pisali Gipt? - Urednik.)

KAJ PRAVIJO DOMAČI

Nadaljevanje
(Od sodelovalca iz Trsta)

"Kako gledate na nedavno podružabljenje hiš in parcel?" - se je glasilo novo vprašanje.

Situacija je pri nas vedno slabša in nikakih znakov ni, da bi se kako izboljšalo. Nacionalizacija hiš in zazidnih parcel pomeni samo korak v smeri do nesmiselnih teorij o enakosti, istočasno pa seveda vztrajno ostajanje na liniji, pa čeprav je dovolj dokazov o tem, da je napačna. Razumljivo je, da je načrt zakona moral biti predložen od strani KPS - Lidije Šentjurčeve, da se na eni strani dokaže naprednost in vodilnost KPS, na drugi strani pa, da se še bolj omrzne značaj in bistvo Slovenije. Ta nacionalizacija hiš in parcel je precej zaostrena, saj jemljejo celo odvišne sobe. Puščajo le 72 m² koristnega prostora. Kakšna bo korist od tega, za sedaj nihče ne ve. Po pisanju in govorjenju odgovornih funkcionarjev gre za to, da se dokončno uniči vsaka privatna posest. Tako bi bilo soditi po tolmačenju uredbe - zakona o lokalih. Lasnik ga lahko sam uporablja in lokal je tudi še podjedljiv, če ga lastnik sam uporablja. Če pa ga dedič sam ne uporablja, spada pod nacionalizacijo z 10% odplačilom od najemnine. To pa je najbolj prosta tatvina. Tudi hiše bodo postale državna last, ker so tudi zazidne parcele postale državna last. Zato je seveda jasno, da tudi prosta obrt ne bo ostala dolgo prosta. Že zdaj se javljajo zahteve, da državna podjetja ne smejo več kupovati izdelka od privatnih lastnikov. Zato seveda ni nujno, da bi uradoma prepovedali ali zasegli privatno obrt, kajti z onemogočeno prodajo svojih izdelkov bodo obrtniki samo kapitulirali. Iz programa KPJ je razvidno, da bo naslednja poteza /po Fajfarju! / omejitev in odprava uporabe tuje delovne sile. V poštev pridejo seveda le privatni obrtniki, in takoj zatem seveda ukinitve privatnega sektorja. Še vedno gre za to, da bi poleg zdravstvene službe eliminirali iz privatnega sektorja tudi pravno službo, tako da bi s tem ostali le še kmetje. Toda v programu piše, da je treba z vsemi sredstvi stremeti za tem, da se čimprej kmetje povežejo v zadruge.

"Kaj mislite o odnosih Jugoslavije do Zapada?"

Zanimivost, ki se je danes ne da kar tako zanikati, je brez dvoma to, da se je ta hišna nacionalizacija zgodila v Titovi odsotnosti. Govori se tudi, da bo treba staro garnituro zamenjati z novimi, čeprav se o naslednikih ve prav malo ali nič. Zdi se, da dvoličnost tovrstne politike in Titovih potovanj prihaja vedno bolj do izraza. Zunanji naslon na Zapad, v notranji politiki pa povsem samosvoja pot, ki po naravi sami mora pokazati vso pokvarjenost vodilnih ljudi in njih dela. Dokazati, pa čeprav na drag način, da smo resnično komunisti in da je pri nas res quasikomunistično (v resnici pa le etatistično) vse, to je, kot izgleda politična norma. Ker pa je ekonomsko stanje popolnoma na psu, je treba Zahodu prikazati, da nas Rusi ne marajo in da mi njih ne maramo in da smo celo pripravljene (dokler so naše potrebe tolikšne) sodelovati z Zahodom na ravni nogi. Nesmiselno bi zdaj bilo trditi, da je to dvoje različnih politik in dvoje različnih gledanj v osnovi. Vse kaže, da je to dobro zamišljena politika; ki naj bi preslepila ljudi in politike. In veliko vprašanje je, kakšno bo zadnje soočenje med nami in Rusi, ko bo Hruščev napravil red v svoji hiši. Morda bodo tudi pri nas našli krivce za ves polom, toda končna bilanca bo le pokazala, da gre za komunizem in da demokracije po zapadnem vzorcu pri nas ne bo, dokler ne bo vprašanje zahoda in vzhoda definitivno rešeno. To pa v sedanjih žalostnih izkušnjah, lahko traja še celo vrsto let.

Nesmiselno bi torej bilo vsako upanje, da so jugosl. oblastniki uvideli nepravilnost teorije komunizma, pa čeprav tudi izven ruskega vzorca, ki vztrajajo na tem in bodo vztrajali tudi takrat, ko bo hudič že vse jemal. Človek se samo lahko še čudi, da politično razgledani ljudje ne morejo uvideti te tako preproste resnice.

"Kakšno je ljudsko razpoloženje?"

Stanje postaja tragično, kajti ljudi se pollašča apatija in se jim več ne zdi vredno sploh debatirati o politiki. Ljudje, ki so na položajih, se tolažijo, češ, da je apatija vseh nasprotnikov najboljši znak, da se tudi njim ne bo nič zgodilo in tako še tista mala peščica ljudi, ki niso izdali svoje vesti in svojega prepričanja, omahuje pred dejstvom, ki so jih pred njega postavili zapadni politiki. Po vsem tem namreč izgleda, da je veliko bolj pametno trobiti v isti rog z režimovci in se ob ugodnem času odrgati od njih, kot pa ostati do slednjega diha trden v svojem prepričanju. To pa seveda pomeni politiko najmanjšega odpora in največjega oportunitizma, istočasno pa izgubljanje hrbtenice in popolno pasivizacijo. Mar se res nihče ne najde, da bi znal in mogel povedati to resnico za Zapadu? Bati se je, da prihajamo v dobo, ki bo v zgodovini ostala označena kot mnogo hujša napaka kakor je bil Chameralainov München. Ekonomska politika nas vodi na pot popolnega propada, ki se bo poznal še desetletja po končanem rdečem obdobju. Naš državni kapitalizem vendar kaže tako jasne znake nespособnosti, da to tudi laičnim očem ne more ostati skrito. Tudi vloga države kot rušiteljice vzhodnih "ljudskih demokracij" je toliko upadla, da ni več nikakega *raison d'etre* za nadaljni obstoj. Če pa kdo še upa, da bo z notranjimi krizami prišlo do spremembe, je zelo slep.

Teorija o pošiljanju ljudi v partijo je brezuspešna, kajti dokler bodo položaji taki kot so, bo zadostovala samo majhna kretnja, da se bo ves stolp nesmiselnih upov podrl. Brez zunanje interference bomo postali siromaki, veseli, da nas bo režim pustil vsaj živeti. To je sicer žalostno vendar tragično resnično in poleg tega trenutno celo nepremostljivo.

CARINA NA PAKETE

(Krajše poročilo o novi carinski uredbi v Jugoslaviji je objavljeno v rubriki "Od meseca do meseca". Spodnji članek je zato dopolnilo poročila na 16.strani. Urednik.)

Zaradi nove uredbe zveznega izvršnega sveta o carinski tarifi, bo marsikak begunec, ki pošilja pakete svojem v domovino, v zadregi, kaj naj jim pošlje, da jih ne bo preveč oškodoval. Posvet s svojci bi bil v takem primeru priporočljiv, zlasti kar zadeva cene, po katerih se bo ravnala carinska tarifa. V gotovem pogledu je nova uredba razumljiva, ker oblast gotovo ni rada gledala črno borzo, ki je cvetela na račun ohlapnih carinskih predpisov. Po drugi strani pa želi jugosl. vlada, da bi darovalci pošiljali raje tujo valuto, ki jo bodo jugosl. banke zamenjavale po uradnem tečaju s 100% dodatkom. Tako kaže premisliti, kaj bi bilo za svojce v domovini zares koristnejše, zlasti v takih primerih, ko gre za blago, ki ga je mogoče kupiti v Jugoslaviji, če pri tem ne upoštevamo - kvaliteto.

Naslednji seznam predmetov kaže v odstotkih carino, ki bo plačljiva z ozirom na enotno ceno (v oklepaju). N.pr. Kakao 30% (1100.-kg) pomeni, da bo carina za kg kakava znašala 330 din. Čaj 40% (2500.-kg). Toaletno milo 25% (1200.-kg). Bombažne tkanine in tkanine iz celulozne volne 25% (2600.-kg). Tkanine iz naravne svile 60% (12.000.-kg), iz umetne svile pa 40% (5500.-kg). Tkanine iz česane volne 30% (6000.-kg), iz mikane volne pa 30% (3000.-kg). Rjuhe 25% (2500.-kos). Brisače 30%, (3000.-kg). Brivski aparati 25% (400.-kos). Britvice 40% (15.-kos). Radijski aparati 25% (7000.-za elektronko). Bicikli 50% (22.000.-kos). Ženske nylone nogavice 25% (1000.-par). Moške nylone nogavice 25% (500.-par). Volnene nogavice 10% (500.-par). Perilo iz trikoja 35% (5000.-kg). Žensko perilo 35% (6500.-kg). Moško perilo 35% (3000.-kg). Otroško perilo 20% (2300.-kg). Zimski plašči 20% (25.000.-kos). Dežni plašči 20% (12.000 kos). Obleke-kostumi: 20% (15.000.-kos). Bombažne bluže 30% (1500.-kos), svilene 30% (3500.-kos). Ženske bombažne obleke 20% (2500.-kg), volnene 20% (4000.-kg), svilene 20% (8000.-kg). Ženski čevlji 20% (2000.-par), iz kačjega usnja 30% (10.000 par). Fotoaparati 40%. Otroške igračke z mehanizmom 20% (2000.-kg), ostale pa 20% (1000.-kg). Nalivna peresa 30% (400.-kos), patentni svinčniki 25% (600.-kos).

Uradni tečaj je 800.- din za £ 1, oziroma 300.- din za \$ 1. (ds)

RAZGLEDI

TI "RAZGLEDI" bi morali že pred časom proslaviti obletnico izhajanja in s tem v zvezi premotriti dosedanje pisanje, odgovoriti na razna vprašanja in kritiko bralcev ter izjaviti, kakšni so njihovi programi za bodoče.

Ko sem pričel pisati to rubriko, nisem imel nobenega načrta. Ta tudi zdaj ne obstoja za prihodnje. Uredništvo KLICA TRIGLAVA mi je edino odredilo področje, v vsem ostalem pa imam proste roke. Tako pod pisani nosim odgovornost za vse, kar objavim pod "Razgledi", ne pa urednik ali celo Slovenska Pravda. To je kajpak za precejšnji del emigrantskega tiska nova stvar, ker je pri znatnem delu običajno praksa, da urednik odredi ne samo o čem naj se piše temveč tudi kako.

V "Razgledih" se ukvarjam predvsem s srbsko-hrvatsko emigracijo. Tako je Klic Triglava gotovo edini list, ki ima stalno srbsko-hrvatsko rubriko in se ne drži ozkega slovenskega okvira, kot da ono, kar se dogaja pri Hrvatih, Srbih, jugoslovansko ali separativistično u smerjenih beguncih, nima nobene zveze s Slovenci. Če bi bilo drugače, potem posamezni deli slovenske emigracije in celo "voditelji" ne bi nasedali srbskim ali hrvaškim ekstremistom in totalitarcem, kadar po potrebujejo prisotnost Slovencev na tej ali oni prireditvi in manifestaciji, pri tej ali oni spomenici, protestu itd. Namen te rubrike je tudi, da v naprej pokaže nepoučenim slovenskim emigrantom, kate = rih srbskih ali hrvaških skupin se kaže izogibati, ne pa preprečiti onim, ki to že vedo, da ne bi delali neumnosti.

Tri smeri so značilne v tej rubriki: obveščanje, kritika in pri znanja. Obveščanje o dogodkih med Srbi in Hrvati, ki bi po mojem mnenju morali zanimati slovensko emigracijo; kritika pojavov v srbski in hrvaški emigraciji in pisanje njihovega tiska, kadar smatram, da ga je treba kritizirati; priznanje pojavov in pisanju v istih emigracijah, kadar sem takega mnenja. Povsem naravno je, da se bralci KLICA TRIGLAVA ne morejo vedno strinjati z menoj. Dokaz temu so protesti čitateljev v tem listu ali pa v raznih srbskih in hrvaških časopisih, ki me kritizirajo. Vse to pa je brez dvoma zelo potrebno in koristno in zdrav pojav v emigraciji.

Kritiko tega ali onega dogodka ali pisanja pišem na podlagi takih podatkov, ki so mi bili znani ob času pisanja. Zato ni čudno, da je včasih storjena krivica poedincem, kar pa je vedno mogoče popraviti s pismi uredniku. Na primer: neki totalitarci je sčasoma postal demokrat, toda te spremembe nisem mogel nikjer videti ali zanje zve deti; tako nisem mogel spremeniti svojega mišljenja o njem in sem o stal še naprej v dobri veri, da pišem o totalitarcu. Nikakor ne verjamem, da bo kdo ostal totalitarci vse svoje življenje, če je tak bil v mladosti. Obratno, verujem v svobodo spremembe v mišljenju in sem prepričan, da totalitarci lahko postane demokrat - pa tudi obratno.

Stvar, ki je pa nikjer ne morem tolerirati niti ne oprostiti, je posploševanje. Mnenja sem, da v politiki ni večjega zločina od tega, edino morda laž. Govoriti o "pokvarjenih politikih", kot da bi vsi bili pokvarjeni, govoriti o Hrvatih, kot da bi bili vsi ustaši in Srbi, kot da bi bili vsi četniki Jevdjevičevega ali Djujičevega kova, to je neoprostljiva pregreha. Posploševanje je praksa vseh totalitarcev. Kdor hoče, da ga drugi smatrajo za demokrata, se mora posploševanja izogibati z vsemi močmi.

Končno še nekaj besedi o "B. Simoniču". To je pseudonim, ki sem ga rabil od začetka, ne da bi skrival svojo identiteto ampak ker sem bil mnenja, da je manj važno, kdo to piše, ampak važnejše, kaj piše. Nimam nikakih strankarsko-političnih ambicij niti nisem kakšna "avtoriteta" za to ali ono. Da pa ne bi kdo le mislil, da se skrivam zaradi kake lažne skromnosti ali iz bojazni pred kom ali zaradi česa, je morda le bolje povedati, da se je za "B. Simoničem" dosedaj "skrival" Vekoslav A. Farkaš, krojač.

"NAŠE DOBA" je "bilten za družbena vprašanja", čije prva številka se je pojavila letos aprila v Chicagu. V resnici je glasilo Srbske zadruga "Oslobodjenje" v Združenih državah Amerike, enote, ki kot Zveza "Oslobodjenje" izdaja v Londonu mesečnik NAŠA REČ. Ta NAŠE DOBA je objavila dopis g.K.K. pod naslovom "Dogajanje pri Srbih, Hrvatih in Slovencih v emigraciji". Tam piše: "V slovenski emigraciji je treba omeniti zmanjšano važnost Slovenske Pravde, katere glasilo je KLIC TRIGLAVA, in Slovenske demokratske stranke, odkar je g. Bojan Ribnikar zapustil mesto strankinega glavnega tajnika. Na drugi strani slovenski klerikalci, Slovenska ljudska stranka g. Miha Kreka teži, da se izvleče iz svoje osamljenosti in se približa tako Srbom kot Hrvatom. Slovenci klerikalci so odigrali pomembno vlogo v Jugoslaviji, tako v pozitivnem smislu (vlada Davidovića 1924, vlada Korošca 1928) kot v negativnem (Korošec v vladi diktature 1929, v vladi Stojadinović-Cvetković 1935-1941.) Želeti bi bilo, da to pot odigrajo pozitivno vlogo in da pomagajo pri sodelovanju hrvaških in srbskih demokratskih elementov."

Zdi se mi, da pisec razume pod "zmanjšanjem važnosti Slovenske Pravde in Slovenske demokratske stranke", da ni več potrebno, da bi Srbi iz "Oslobodjenja", ki v glavnem pripadajo mlajši, povojni generaciji, vzdrževali še naprej stik s Slovensko Pravdo in Slov. demokratsko stranko, ker da je g. Miha Krek prenehal biti izolacionist in osbtoje možnosti ter tudi poskusi, da sodeluje s Srbi in s Hrvati. Zato, po mojem mnenju, za pisca Pravda in Demokr. stranka nista več "važni", a bosta znova postali "važni", ako bi g. dr. Krek znova pokazal zanimanje za kakšen nov "Intermarium" ali če bi se pojačala delavnost mednarodnih krščanskih demokratov, pa bi se ta znova "izoliral" od Srbov in Hrvatov. Po mojem mnenju je prav to bil prej stvarni razlog "izolacije" dr. Krekove Slovenske ljudske stranke. Po tej logiki "zmanjšuje se važnost" tudi Zvezi "Oslobodjenje", ki izdaja Našo reč in Naše doba, ker bo "stranka g. Kreka" ignorirala mlajšo generacijo Srbov in Hrvatov in vzdrževala stike s starejšo generacijo srbskih in hrvaških politikov. To predvsem iz tega razloga, ker kaže, da smo pred povečano delavnostjo Jugoslovanskega narodnega odbora v Londonu. Naravno je, da bo "stranka g. Kreka" rajši vzdrževala zvezo z londonskim Odborom kot pa z mlajši mi. Tedaj se bosta "manj važni" Slovenska Pravda in Slovenska demokratska stranka znašli na isti "platformi" s prav tako "manj važno" Zvezo "Oslobodjenje".

Značilen je zadnji stavek omenjenega dopisa v NAŠI DOBI, po katerem naj Slovenci-klerikalci "pomagajo pri sodelovanju hrvaških in srbskih demokratskih elementov". To je priljubljena teza velikega števila Srbov, ki žele, da bi bili Slovenci neke vrste most med Srbi in Hrvati, neke vrste razsodnik ali podobno. Vprašanje je, če ne bodo nekoč Slovenci največji krivci, ako ne bi prišlo do sodelovanja med Srbi in Hrvati!

JUG. NARODNI ODBOR IN SPOMLAD: Londonski Jugoslovanski odbor je sklenil začeti z vrsto predavanj, v katerih naj bi bili dogodki iz preteklosti izpostavljeni objektivni kritiki, da bi tako dognali napake, ki so bile storjene in da bi jih mogli preprečiti v bodoče. Ta vrsta predavanj naj bi sestavljala nekak seminar. Prvo predavanje je imel g. dr. Prvislav Grisogono. Besedilo predavanj bo objavljeno v PORUKI, glasilu Jug. odbora (naslov: 12, Egerton Gdns, London S.W.3.) O celi stvari bom obširnejše pisal v prihodnji številki Klica. Zanimivo je, da je bilo moč opaziti na prvem predavanju popolno odsotnost londonskih "Slovencev-klerikalcev". Pa ne morda zato, ker je bilo predavanje v dvorani pri srbski pravoslavni cerkvi? Tu di "mlajše generacije" iz Zveze Oslobodjenje ni bilo tam, čeprav so gospodje iz Jugoslovanskega odbora vedno posečali predavanja, ki jih je Oslobodjenje prirejalo v Londonu.

MEDDOBJE

Prvi snopič četrtega letnika revije "Meddobje", ki jo izdaja "Slovenska kulturna akcija" v Argentini, je moral iziti že dlje časa tega, saj sem ga prejel sam - iz Londona - že pred tedni.

Zunanjščina snopiča je prikupna; ovitek, ki si ga je zamislil arch. Marijan Eiletz, izraža sodobnost in narekuje pozornost. Tisk je - če ga primerjamo z nekaterimi drugimi zamejskimi našimi časopisi ali celo knjigami - zanesljiv; človeku se ni treba bati, da bo zdaj zdaj spet srečal jezikovno napako ali tiskovno pomoto. Vsebina tega zvezka je raznolika. Urednikoma gg. Simčiču in Jurčecu gre hvala za okusno in spretno uredniško delo.

K.V. Truhlar in Vladimir Kos sta prispevala pesmi; Truhlarjeve so priča njegove lirične narave, globoke vernosti in domotožja. Manj dostopna se mi zdi Kosova "Ljubezen starejše skale". France Papež je prispeval resen, a za moj pojem poezije manj uspešen prevod Valeryjeve pesmi "Pokopališče ob morju".

"Človek v nevarnosti" je kratka razprava, ki jo je napisal Ignacij Lenček; v prvem delu avtor sledi razne filozofske struje, ki spodkopavajo človekovo individualnost ali, če naj se po Lenčkovem izrazimo, človekovo osebstvo. Drugi del te razprave nakazuje, kako izrabljanje človekove podzavesti v trgovske namene in pa laboratorijsko ustvarjanje novega človeka v sodobnem času groze našemu individualizmu. Pisatelj navaja vire, ki se je nanje naslanjal.

Proza v reviji zajema premalo prostora. Neva Rudolfova je prispevala dvoje črtic; obe sta drobni, lirični in - domotožni. Domotožju se je na tujem težko ogibati. Zamejska slovenska proza to potrjuje. Seveda s tem nujno ni nič narobe, a časih se človeku zdi, da je tega preveč. Napisani pa sta obe črtici Rudolfove lepo in prijetno branje bo marsikoga spomnilo na lastna doživljanja tujstva in neprimerne pomebnosti in slajše odmeve iz domovinske mladosti. "...bezeg zastira svoje sladke dlani" in podobno me je globoko zajelo. Prav zaradi gornjega, namreč zaradi poudarjenega domotožja, ki ga srečavamo podobno pogosto kakor srečavamo v tujini ljudi svoje krvi in usod, je poizkus novele "Avtostop za ženske" za hip presenečenje; škoda, da Mihael Jeras, ki je novelo napisal, ni mogel dvigniti svojih ljudi s papirja v življenje. Brezdomovinstvo in brezsmotrnost dajeta ton tej manj prepričljivi zgodbi, ki naj bi izzvenela tragično.

Zanimiv in poučen je prispevek Anice Kraljeve "Pogovori s Franjo Golobovo". Kraljeva je v svojem uspelem intervjuju prikazala slovenski javnosti manj znano, a toliko bolj občudovanja vredno umetniško pot izredne slovenske pevke, ki živi sedaj v Argentini, koder tudi nastopa. Intervju je odmev nežnega obiska a hkrati navaja celo vrsto pohvalnih kritik, ki jih je Golobova doživela doma in po svetu. Kraljeva navaja to deloma v tujih jezikih, koder je bilo prvotno zapisano in to daje članku nek čar. Zdi se mi pa, da je treba pripomniti, da je Kraljeva tukaj poskrbela, da se na njen intervju lahko zanese vsakdo, ki bo kdaj v pozni bodočnosti raziskaval nenavadno in zavidljivo pot slovenske umetnice.

Urednik Ruda Jurčec nam pod zaglavjem "Črke besede misli" kramlja o svojih vtisih in spominih in pa o tem, kako, recimo, sam gradi iz takih osebnih virov umetniško stvaritev. Slišal sem, da je Jurčec napisal pred nedavnim roman "Ljubljanski triptih"; morda je to njegovo kramljanje v zvezi z njegovim delom in ker romana nisem čital, se mi je zdelo njegovo razpravljanje rahlo skrivnostno. Čemu ni navedel imen? To g. Jurčec nemara sam najbolje ve. Toda človek, ki živi v globokih pragozdovih, ne more tega ugibati. Sodoben in mnogostran je Simčič v svojih mislih "Pripisi k dnevom". Njegove misli človeka včasih nehote srečajo na isti poti. Njegovi pripisi so priča, da mož dojema globoko, da čita veliko in da se zanima za problematiko sedanjosti. Prav užitno branje.

Marijan Marolt poroča o slikarski razstavi zamejskih slikarjev F. Goršeta in B. Remčeve v Odenseju na Danskem; poročilo navaja oz. prevaja dobra mnenja danskih listov o tej razstavi; morda je prav če dostavim, da živi Gorše zdaj v Združenih državah Remčeva pa v Južni Ameriki. Mirko Renner razpravlja o oratoriju v Argentini živečega

slovenskega skladatelja Gerziniča "Irenej Friderik Baraga". Ob neki drugi slovenski reviji, "Vrednote", ki prav tako izhaja v Argentini, se podrobneje ustavlja France Dolinar, medtem ko K. Rakovec poroča in kritično, čeprav na majhnem prostoru, primerja novi prevod prvega dela Goethejevega "Fausta" (prev. Božo Vodušek) s starim, katerega je bil priredil Funtek in ugotavlja, da je novi neprimerno boljši.

V "Zapiskih" M. Jevnikar poroča o slovenskih knjigah, ki so izšle L. 1957. G. Jevnikar je videti zanesljiv kronik slovenske sodobne književnosti akoravno n. pr. ni vedel (str. 93) da je Oskar Hudales izdal "Ugrabljene bogove" periodično v mladinski reviji "Naš rod" (Mladinska Matica, okrog 1935). Toda to je res malenkost, tak spregled. Rafko Vodeb je poučno in ganljivo zapisal o svojih srečanjih z italijanskim književnikom Luigi Salvinijem, ki je umrl dve leti tega. Salvini je bil dober slavist in je prevajal v svoj jezik slovensko poezijo in Lahne na splošno seznanjal z našo kulturo.

Revija verjetno najlepše predstavlja Slovence po svetu; ba je jo morajo zaradi njene nedvomne višine upoštevati celo doma, kjer je literarna suša spričo zamejske naše neprimerno večja.

L.P.

PRED DESETIMI LETI

"RIM.- Famosna 'vojvoda' Jevdjević in Djujić izdajata tu poleg 'Srpskih novin' tudi 'Politički bilten Srpskih Novina'. V št. 297 z dne 14. aprila t.l. sta takole 'razčistila' odnose Srbov napram Slovincem:

'Potrebno je, da enkrat za vselej razčistimo sledečo stvar. Mnogi, ki v naši emigraciji uslužno ližejo pete vsakemu malemu britanskemu agentu, so razvili teorijo, da srbski narod nima nobene pravice, da s katerim koli drugim narodom razgovarja in sodeluje politično, gospodarsko kulturno in antikomunistično. Italija je vstopila v vrsto velesil. In ne le da sodelujejo z njo Amerikanci in vsi drugi narodi, marveč plačujejo za njeno prijateljstvo težke milijarde. Za srbski narod ne obstojajo nacionalni in rasni predsodki, niti ga ne vodijo več sentimentalni razlogi. Srbska mati ni rodila Britance, pa tudi ne Italijane, in nihče ne bo zaradi naših lepih oči žrtvoval za nas niti centa. Mednarodni odnosi se urejajo po medsebojnih interesih, po sličnih pogledih na svetovne probleme, po koristi, ki jo prinašajo zveze in sodelovanje. Italija je tako po svojem položaju kot po svojem gospodarskem pomenu in po svoji moči prvenstvenega interesa za srbski narod in državo ter lahko vsak sporazum z njo ogromno posluži srbskemu narodu, ako je inteligenten in časten sporazum. In zato poskušamo mi preventilirati z Italijani vse probleme, ki nas skupno interesirajo in bi bili srečni, ako bi mogli najti z našim največjim sosedom nek način poštenega sodelovanja. Zaradi tega se ogradujemo od ponovljene akcije dr. Močka in dr. Krčka, katero podpirajo srbske budale, da se v UNO znova protestira proti zavezniškemu stališču glede Trsta. Mar srbski nesrečniki ne vidijo, da se vodi v svetu borba - sprožena s strani Hrvatov - da se nas potisne na Drino, medtem ko se oni bore za Trst? Mar ne vidijo, da vsi ti in Slovenci ter Hrvati molče kakor kače, kadar hočejo Sovjeti skupno z Bolgarijo razbiti Staro Srbijo, pa celo kadar črnoborzijanec major Glušič zahteva v imenu Slovencev samostojno macedonsko državo? Mi smatramo naše sedanje meje napram Italiji tako s srbskega stališča kot jugoslovanskega za previšne in pravilne. Mi smatramo, da je zločin žrtvovati enega samega Srba ali eno samo srbsko dlako za Trst v času, ko nam hrvatski krvniki osporavajo živeti celo v Sarajevu. To je naše odkrito stališče.'

(KLIC TRIGLAVA, 8.V.1949.)

ZLOČINI BREZ KAZNI

Izšli so "Nekažnjeni zločini", ki jih je napisal znani ravnogorski pisatelj Miloš Aćin Kosta. Knjiga, posvečena padlim mladincem Gorske garde, v šestnajstih poglavjih zajema slike iz ravnogorskih borb in povojnega trpljenja naših ljudi doma in v emigraciji. Živo slikanje dogodkov, hrabro prikazovanje resnice in lepota jezika so poglobitve vrednote knjige, ki jo toplo priporočam. Stane le dva dolarja in se naroča pri založništvu: Ravnogorski Venec, 6001 Walhonding Rd, Washington 16, D.C., U.S.A.

V-n.

OD MESECA DO MESECA

Letošnji 1. maj so enako kot lani slavili samo s kulturnimi in sportnimi manifestacijami. Pa še to bolj slabo, ker je skoro ves dan padal dež. Zato so pa gostilne in plesne dvorane prišle bolj na svoj račun. Prvomajske parade so ukinili. Vojaške parade imajo sedaj na 4. julija, ki so ga lani proglasili za "Dan borca", ko slavijo dan partizanske vstaje proti "fašistom" in "kvislingom".

Hruščev je poslal Titu prvomajsko čestitko, v kateri je požel "brat-skim" jugoslovanskim narodom srečo in blagostanje in izrazil upanje, da se bo prijateljstvo med "našimi narodi" razvilo v interesu borbe za mir in socializem.

Prvomajski paradi v Moskvi je prisostvovala tudi jugoslovanska sindikalna delegacija. - Skoro istočasno je zapustil prvomajsko parado v Tirani jugoslovanski odpravnik poslov zaradi protijugoslovanskega napada v govoru predsednika albanskih sindikatov, Gogo Nušija, ki je več kot polovico svojega govora posvetil "nevarnosti onkraj meje" ter prerokoval titovcem isto usodo kot je pred kratkim doletela nekaj jugoslovanskih vohunov, katerim so sodili v Skadru... strel v tilnik.

No, v Jugoslaviji so zato izkoristili 15-letnico UDBE, da pokažejo, da se Arnautov tam zaenkrat še ne bojijo. Proslavili so jo z velikimi častmi na 13. maja. Nepoučen človek bi mislil, da so slavili Rdeč Križ, tako humano so naslikali UDB-ino nalogo.

Zanimivo je, da je papežev ukaz kataličanom, da ne glasujejo na volitvah za kandidate, ki kljub temu, da izpovedujejo krščanstvo, sodelujejo s komunisti, naletel na uraden odmev v Beogradu. Drago Kunc, predstavnik sekretariata za zunanje zadeve, je izjavil na svoji redni tiskovni konferenci, da je ta ukaz nasproten načelu svobode vesti in vere ter 18. členu Izjave o človeških pravicah Združenih Narodov. - Jugoslovanski časopisi, ki so papeževo odločitev komentirali, so izrazili mišljenje, da je ta ukaz predvsem namenjen levemu krilu italijanske krščansko-demokratske stranke, ki teži za skupnim nastopom z italijanskimi levičarji v svrhu dosege gospodarskih in političnih pravic za revne in srednje sloje v Italiji.

V slovenskih občinah v Kopru, Izoli in Piranu so uvedli dvojezičnost, t. j. italijanščino poleg slovenščine, v šolah in ustanovah. To je bilo delno

storjeno zaradi velikega obmejnega problema, a delno, da se pokaže, da so Jugoslovani odn. Slovenci kulturnejši od Avstrijcev, ki zatirajo koroške Slovence. Jugoslovanski časopisi niso izpustili prilike, da ne bi Avstrijcem to dali na znanje.

Pet slovenskih pisateljev, vključno Miško Kranjec, je pred kratkim hotelo prirediti literarne večere na Koroškem. Vse je bilo pripravljeno - le pisateljev ni bilo od nikoder. Avstrijci jim namreč niso dali vstopne vize.

Kongres slovenskih komunistov so odložili "iz tehničnih razlogov" do 23. junija.

SLOVENSKI POROČEVALEC in LJUDSKA PRAVICA sta po dolgem trpljenju izdihnila svoji duši. Toda kot muha, ki porodi v trenutku smrti, sta tudi ona dva spravila na svet nov časopis z imenom DELO, ki je postal organ Socialistične Zveze v Sloveniji. Prva številka je izšla 30. aprila.

Jugoslovanski časopisi so na prvih straneh objavili Titov interview z revijo "ŽENA DANES", v katerem je pohvalil žene za njihovo medvojno požrtvovalnost, a obenem zatrdil, da se žene niso vrstile v kuhinjo prostovoljno. "Ne," je rekel Tito - "prilike so jih prisilile v to." Toda partija mora misliti o tem. Doslej je država že skušala rešiti nekaj najvažnejših problemov z ustanovitvijo otroških klinik in vrtec, javnih pralnic, itd. Ni dvoma, je zatrdil Tito, da nosijo tudi možje svojo odgovornost. "Docela napačno je misliti, da je osebno življenje člana partije njegova privatna stvar. Ni - je tudi stvar partije." Seveda, nihče ne more prisiliti nekega moža in ženo, da živita skupaj, ako se jima zakon ni posrečil. "Toda, tega naj bi bilo čim manj," je rekel Tito, "tako, da se bodo lahko bodoče generacije pravilno razvijale."

K zadnjič omenjenemu kongresu jugoslovanskih sindikatov naj dodam še tole: Glavno poročilo na kongresu je imel predsednik sindikatov Svetozar Vukmanović, medtem ko je Tito pozdravil kongres v imenu centralnega komiteja jugoslovanske zveze komunistov. Kongresu je prisostvovalo 30 delegacij tujih sindikalnih zvez, medtem ko je Svetovna sindikalna federacija poslala opazovalca. Britanske sindikate je zastopal predsednik TUC Robert Willis, ki je izjavil, da večina članov britanskih sindikatov podpira laburi-

stično stranko, toda da so sindikati drugače ločeni od stranke. Poudaril je, da se sindikalizem ne more razvijati povsod enako in da britanski trade unioni cenijo jugoslovanske delavce predvsem zato, ker ne želijo vsiliti svoje ga sistema drugim. - Sovjetski predstavnik Vasilij Prokorov, tajnik glavnega odbora sovjetskih sindikatov, je izrazil zadovoljstvo, da postajajo prijateljski odnošaji med jugoslovanskimi in sovjetskimi sindikati vse močnejši, kar da koristi miru in utrditvi mednarodnega delavskega pokreta.

Arabske delegacije so zapustile kongres zaradi prisotnosti izraelske delegacije. Vodstvo jugoslovanskih sindikatov je izrazilo svoje obžalovanje in izjavilo, da želi sodelovati z vsemi sindikati na svetu.

Vršil se je 9. plenum federalnega odbora Socialistične Zveze, na katerem je Edvard Kardelj, glavni tajnik Zveze, podal poročilo o "problemih socialistične politike na podeželju". Čeprav je to poročilo strašno dolgo in dolgočasno, je vseeno zanimivo, da so se komunisti v Jugoslaviji naveličali izvajati političen in gospodarski pritisk na kmeta, ker jih ni ta nikamor pripeljal. Čeprav še vedno poudarjajo prednost "socialističnega načina kmetovanja", t.j. proizvodnje na veliko, smatrajo, da je boljše, ako pridejo do nje na lep način - potom prepričevanja, dokazovanja in zadostitve interesov privatnih kmetovalcev. Računajo, da jih bo to manj stalo kot pa sedanja trma. Taka politika naj bi se v bodoče vodila preko zadrug in raznih družbenih organov. Zadruga naj bi bila duša organizacije in kooperacije med zadružnimi posestvi in privatnimi kmetijami ter središče moderne ga načina proizvodnje.

Spet so izdali nove določbe glede uvozne carine. Te je oproščena osebna prtljaga, osebni učni pripomočki študentov, ki študirajo v tujini, ortopedski pripomočki uvoženi ali sprejetikot darilo iz tujine, kakor tudi hišna oprema in obleka povratnikov, ki se mislijo naseliti v Jugoslaviji za stalno. Ti poslednji so tudi oproščeni carine na predmete, ki jih bodo uporabili "za nadaljevanje svojega poklica". - Jugoslovanski državljani - razen oni, ki so bili v tujini na uradnem potovanju - ne morejo več uvoziti brez carine blago v vrednosti do 50.000 din. Prav tako bodo v bodoče zaračunavali carino na darilne pakete, ki so bili doslej oproščeni carine, ako niso presegli vrednosti 20.000 din in ako so bili poslani le enkrat na vsake tri mesece. Carino bo

tudi treba plačati na pakete z rablje no obleko in na predmete, ki jih jugoslovanski državljani podedujejo v tujini. Izjemo v darilnih paketih tvorijo hrana, zdravila, knjige in časopisi. Za vse ostale stvari obstoja sedaj poseben cenik, po katerem bodo carinili. Tuji državljani jugoslovskega porekla in jugoslovanski državljani, ki stalno prebivajo v tujini ("gospodarski emigranti"), bodo še na dalje lahko prinesli s seboj blago v vrednosti do 150.000 din brez carine, ko pridejo na obisk svojcev.

Kot vzrok tem izpremembam navajajo, da se je razvila doma črna borza, zaradi katere je vrednost dinarja v tujini padla. Obenem trdijo, da se je sedaj domači gospodarski položaj že toliko izboljšal, da lahko državljani zadovoljijo svoje potrebe doma, pa je zato zanje mnogo ugodnejše - z ozirom na izplačilo dvojne uradne cene - ako dobijo iz tujine tujo valuto namesto paketov...

Zaradi črne borze so tudi znižali uvozne tarife na kavo, riž in začimbe in s tem znižali cene v trgovinah od 10 do 36%.

RAZNO: Nek čitatelj me je opozoril, da je uradna jugoslovanska himna "Hej, Slovani", za kar mu iskrena hvala. To himno dejansko igrajo pri vseh uradnih svečanostih (t.j. državnih), toda ker se v Jugoslaviji država tako čisto prepleta s partijo, izgleda, da ni nihče gotov, kdaj je treba igrati eno in kdaj drugo himno. Zato so se sedaj tudi odločili, da sestavijo do cela nekaj novega.

Mednarodni modni festival se je vršil v Beogradu od 30. aprila do 10. maja. Prikazali so 350 modelov iz Slovenije, Hrvaške, Srbije, Francije, Poljske, Sovjetske Zveze, Italije in Madžarske.

Na mednarodnem filmskem festivalu v Cannesu so z zmernim uspehom predvajali jugoslovanski film "Vlak brez voznega reda".

Petminutni potres so zabeležili v Ljubljani 26. aprila. Središče potresa je bilo nekje 120 kilometrov od Ljubljane.

Za 14-letnico osvoboditve Ljubljane, 9. maja, so odprli tunel pod ljuškanskim gradom, ki je dolg 500 metrov, širok 10 in pol metra in ima sedem in pol metrov široko cesto za avtomobile.

60 jugoslovanskih podjetij je razstavljalo na svetovnem velesejmu v New Yorku, ki so ga otvorili 8. maja.

IVAN STANIĆ